

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Νεοελληνική Γλώσσα

Α΄ Δημοτικού

Τίτλος:

«Μια βόλτα ακόμη...»

Συγγραφή: ΤΟΚΜΑΚΙΔΟΥ ΕΛΠΙΔΑ

Εφαρμογή: ΤΖΟΒΛΑ ΕΙΡΗΝΗ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2014

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας γλώσσας πρωτοβάθμιας:

Κώστας Ντίνιας & Σωφρόνης Χατζησαββίδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμασούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Μια βόλτα ακόμη...

Εφαρμογή σεναρίου

Ειρήνη Τζοβλά

Δημιουργία σεναρίου

Ελπίδα Τοκμακίδου

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Γλώσσα

Τάξη

Α΄ Δημοτικού

Σχολική μονάδα

4^ο Δημοτικό Σχολείο Πεύκης

Χρονολογία

Από 10 – 03 – 2014 έως 14 – 03 – 2014

Διδακτική/θεματική ενότητα

Ενότητα 8η: «Άνοιξη, Βόλτα στο βουνό» (β΄ τεύχος, Βιβλίο Μαθητή, σσ. 50-51, Τετράδιο Εργασιών, σσ. 50-51).

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

Για την εφαρμογή του σεναρίου απαιτήθηκαν 7 διδακτικές ώρες.

Χώρος

I. Φυσικός χώρος

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο Πληροφορικής

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Οι προϋποθέσεις υλοποίησης των προτάσεων του σεναρίου για τους μαθητές της Α΄ τάξης αφορούσαν τη βασική εξοικείωσή τους με τη χρήση του πληκτρολογίου και του ποντικιού αλλά και τη βασική εμπειρία τους από την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία. Έγινε χωρισμός των μαθητών της τάξης σε ομάδες των 3- 4 ατόμων. Χρησιμοποιήθηκαν 6 φορητοί Η/Υ - ένας για κάθε μια ομάδα - και ένας βιντεοπροβολέας για τη συζήτηση στην ολομέλεια.

Στην εφαρμογή του σεναρίου χρησιμοποιήθηκε μέρος του συνοδευτικού υλικό που είχε δημιουργήσει η συντάκτρια του σεναρίου, το οποίο είχε αποθηκευτεί στους υπολογιστές των ομάδων και είχε γίνει έλεγχος των υπερσυνδέσεων και των παραπομπών του σεναρίου.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην Α΄ Τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Ελπίδα Τοκμακίδου, Μια βόλτα ακόμη..., Νεοελληνική Γλώσσα, Α΄ Δημοτικού, 2014

Το σενάριο αντλεί

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το σενάριο ξεκίνησε με αφορμή την έλευση της άνοιξης και το κείμενο από την ενότητα «Άνοιξη» του σχολικού εγχειρίδιου και συγκεκριμένα την υποενότητα

«Βόλτα στο βουνό». Με το κείμενο του σχολικού βιβλίου οι μικροί μαθητές της Α΄ Τάξης κλήθηκαν να ακολουθήσουν τους ήρωές του «σε μια βόλτα στο κοντινό βουνό» παρατηρώντας και περιγράφοντας τη φύση τις πρώτες μέρες της άνοιξης. Στόχος μας ήταν η προφορική και γραπτή εξοικείωσή τους με την περιγραφή και τα γραμματικά μέσα που χρησιμοποιούνται σε αυτήν.

Μέσα από τις δραστηριότητες του σεναρίου οι μαθητές μπλέχτηκαν στην αξιοποίηση και άλλων μορφών κειμένου (βίντεο, εικόνα, ήχος) αναλαμβάνοντας ενεργό δράση για την περιγραφή σκηνών του φυσικού περιβάλλοντος. Με τον τρόπο αυτό το υλικό του σχολικού εγχειριδίου εμπλουτίστηκε, ενώ παράλληλα δόθηκε μια άλλη εναλλακτική προοπτική προσέγγισής του, με την ένταξη των ΤΠΕ στη γλωσσική διδασκαλία.

Εκτός από τους προαναφερόμενους στόχους, βασικές επιδιώξεις του σεναρίου αποτέλεσαν η εξάσκηση της κριτικής και δημιουργικής σκέψης των μαθητών και της γλωσσικής τους έκφρασης (προφορικής και γραπτής) μέσα από την αξιοποίηση ήδη αποκτημένων γνώσεων, αλλά και εμπειριών γύρω από ποικίλα θέματα της καθημερινότητας. Παράλληλα, προωθήθηκαν στόχοι που αφορούσαν τη μύηση των μαθητών στους νέους γραμματισμούς μέσα από το παιχνίδι της σύνδεσης εικόνων και (γραπτού ή προφορικού) κειμένου, αλλά και της συμβολής τους στη δημιουργία ή ανασύνθεση πολυτροπικών κειμένων.

Πρώτο σταθμό στη «βόλτα» τους αποτέλεσε το κείμενο του σχολικού εγχειριδίου. Οι γραπτές πληροφορίες από αυτό μετασχηματίστηκαν σε εικονική μορφή. Αυτή με τη σειρά της αποτέλεσε το πρόσχημα για την παρακίνηση μιας προφορικής περιγραφής ενός φυσικού τοπίου. Στη συνέχεια παρακολουθούσαν τη βόλτα στο βουνό μιας ακόμη ηρωίδας — αυτή τη φορά μιας παιδικής εκπομπής, στιγμιότυπα της οποίας κλήθηκαν να περιγράψουν. Η γνωριμία τους με ζώα που μπορεί να συναντήσει κανείς στο βουνό αποτέλεσε το έναυσμα για την ένταξη στο σενάριο — αλλά και στο μάθημα της γλώσσας— δραστηριοτήτων που αποσκοπούν στη γνωριμία με το *Εικονογραφημένο Λεξικό της Α΄ και Β΄ Τάξης*. Αυτό επιδιώχτηκε να γίνει με τη

μορφή ενός παιχνιδιού συμπλήρωσης ονομάτων (κάποιων γνωστών ζώων), για τα οποία προσφέρθηκαν ως βοήθημα οι ορισμοί των αντίστοιχων λημμάτων από το *Εικονογραφημένο Λεξικό*.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Μέσα από τις δραστηριότητες του προτεινόμενου σεναρίου αλλά και της αντίστοιχης ενότητας του σχολικού εγχειριδίου επιχειρείται η πρώτη γνωριμία των μικρών μαθητών της Α΄ Τάξης με την περιγραφή αλλά και τη χρήση χρονικών δεικτών σε αυτή. Τόσο η περιγραφή ως προϊόν της γλωσσικής απεικόνισης αντικειμένων, πραγμάτων, φαινομένων ή καταστάσεων (Μητσικοπούλου 2006), όσο και η χρήση χρονικών εννοιών ως υιοθέτηση ενός κοινωνικά προσδιορισμένου αντιληπτικού συστήματος εκφρασμένου μέσω συμβόλων και μέσω της γλώσσας (Πλακίτση κ.ά. 2007, 730), αποτελούν στόχους που έχουν αυξημένο βαθμό δυσκολίας για τους μικρούς μαθητές της συγκεκριμένης ηλικιακής ομάδας.

Έρευνες αποδεικνύουν ότι η αφηρημένη έννοια του 'χρόνου' δεν είναι πάντα εύκολο να γίνει αντιληπτή από το παιδί. Η δόμησή της αφορά μια αργή και προοδευτική διαδικασία, η οποία αρχίζει από την προσχολική ηλικία και ολοκληρώνεται κατά την εφηβεία. Σύμφωνα με τον Vygotsky (1998, 240) η κατάκτηση των εννοιών ακολουθεί μια πορεία από το επίπεδο της πράξης σε αυτό της γλώσσας, γι' αυτό η εμπλοκή των μικρών παιδιών σε διαμεσολαβημένες διαδικασίες βοηθά στη μετάβαση της γνώσης από το κοινωνικό στο ατομικό επίπεδο. Όμως η κατανόηση της σημασίας των χρονικών εκφράσεων δεν βρίσκεται πάντα σε αντιστοιχία με την απόκτηση και τη χρήση του λεξιλογίου για έννοιες 'χρόνου' (Μπονίδης 1995, 175). Ο εφοδιασμός με τα κατάλληλα «εργαλεία» προϋποθέτει μια μακρά πορεία, όπου οι λέξεις γίνονται το μέσο για τη διαμόρφωση των εννοιών και αργότερα εμφανίζονται ως το σύμβολό τους (Vygotsky 1998, 141). Στην πορεία

αυτή, η πρόταση του Bruner (Καψάλης & Λεμονίδης 1999, 101) για την εφαρμογή της ανακαλυπτικής μάθησης και τη σπειροειδή διάρθρωση των διδακτικών αντικειμένων –στα οποία η συμβολική παρουσίασή τους ως αντικείμενα της γλώσσας ακολουθεί την αρχική προσφορά τους ως αντικείμενα δράσης και τη μετέπειτα αξιοποίησή τους ως αντικείμενα παρατήρησης– βρίσκει πεδίο εφαρμογής.

Παρόμοια λογική ακολουθείται στην οργάνωση του περιεχομένου των γλωσσικών μαθημάτων, βασική επιδίωξη της οποίας είναι τη γνωριμία των μαθητών με διάφορα είδη λόγου και ενός ευρέος φάσματος κειμένων. Ειδικότερα για την Α΄ Τάξη του Δημοτικού Σχολείου, οι τέσσερις τελευταίες διδακτικές ενότητες του σχολικού εγχειριδίου προβλέπουν την επαφή των παιδιών με ποικίλους τύπους κειμένων και τη διαισθητική γνωριμία τους με βασικά στοιχεία της δομής και λειτουργίας της ελληνικής γλώσσας (Καραντζόλα κ.ά 2007, 17). Ανάμεσα στα ποικίλα είδη κειμένων διακρίνονται οι περιγραφές, οι οποίες όμως προσεγγίζονται σε ένα πρώτο επίπεδο γνωριμίας, αφού η σπειροειδής λογική στη διάταξη της ύλης προβλέπει την ενασχόληση των παιδιών με το συγκεκριμένο είδος και σε επόμενες σχολικές τάξεις.

Αφορμή αποτελεί η αφήγηση της εμπειρίας μιας «βόλτας στο βουνό». Ο Ματσαγγούρας (2007, 34-35) υποστηρίζει –επικαλούμενος τον Bruner– ότι η αφηγηματική σκέψη κυριαρχεί στα πρώτα στάδια της ανάπτυξης του παιδιού και για αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως γέφυρα μετάβασης από τον αφηγηματικό στον περιγραφικό λόγο. Η αξιοποίηση περιεχομένων του αφηγηματικού λόγου των παιδιών μέσα από την παρουσίαση οικείων εμπειριών και βιωμάτων μπορεί να αποτελέσει το πλαίσιο για την επέκταση των δραστηριοτήτων του σχολικού εγχειριδίου και τη γνωριμία με βασικά δομικά στοιχεία της περιγραφής και της έννοιας του 'χρόνου'.

Αφετηρία αποτελεί η «εικονική» περιήγησή τους σε διάφορους χώρους –φυσικά τοπία αλλά και ανθρωπογενή περιβάλλοντα– η παρατήρηση και συζήτηση για όσα γίνονται αντιληπτά μέσω των αισθήσεων αλλά και η δράση με τα προσφερόμενα υλικά. Σε όλα τα στάδια εμπλοκής των μικρών μαθητών κυρίαρχη είναι η γλωσσική

διαμεσολάβηση, η τεχνολογικά διαμεσολαβημένη επικοινωνία και η επικοινωνία μέσω κειμένων. Στο πλαίσιο αυτό αναγνωρίζεται η νέα κειμενική πραγματικότητα που δημιουργεί η διάδοση των Τ.Π.Ε. και η σημασία και άλλων σημειωτικών συστημάτων στην παραγωγή νοήματος (Χατζησαββίδης & Αλεξίου 2012, 35). Η έννοια του 'κειμένου' αποκτά μια ολοένα και πιο διευρυμένη διάσταση, ενώ η εικόνα έρχεται να συνδέσει τον προφορικό με τον γραπτό λόγο. Τα παραπάνω στοιχεία παρατηρούνται εξάλλου στην πρακτική των μικρών παιδιών, κατά την οποία «τα πολυτροπικά μηνύματα αντιμετωπίζονται με μια εξίσου πολυτροπική προσέγγιση», καθώς οι γνώσεις σε ένα σημειωτικό σύστημα μεταφέρονται, ώστε να συντελέσουν στην κατανόηση κάποιου άλλου (Γιαννακοπούλου & Παπαδοπούλου 2004, 83). Τα ίδια δεδομένα αξιοποιούνται στη σύνταξη ενός σεναρίου που προσφέρεται για τους/τις μαθητές/-τριες της Α΄ Τάξης του Δημοτικού Σχολείου και τα πρώτα βήματά τους στον κόσμο της γλώσσας και των νέων γραμματισμών με σεβασμό στις προσλαμβάνουσες και την αντιληπτική τους ικανότητα.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Επιδιώκεται οι μαθητές:

- να συστηματοποιήσουν τις προηγούμενες γνώσεις και εμπειρίες τους αναφορικά με γνωστά και οικεία περιβάλλοντα και με βάση αυτά να είναι σε θέση να οικοδομήσουν νέες έννοιες·
- να εξασκηθούν στην αναγνώριση ζώων και των χαρακτηριστικών τους από την περιγραφή τους σε ορισμούς αντίστοιχων λημμάτων·
- να εξασκήσουν την παρατηρητικότητά τους για τον εντοπισμό συγκεκριμένων πληροφοριών από μικρά κείμενα (προφορικά και γραπτά) αλλά και εικόνες και να αποκτήσουν ευχέρεια κατά τη μετακίνησή τους από το ένα σημειωτικό σύστημα στο άλλο·

- να γνωρίσουν τη χρηστική αξία ενός λεξικού (ψηφιακού/συμβατικού)·
- να συσχετίζουν τις καταστάσεις που περιγράφονται σε εικόνες με προσωπικές εμπειρίες και βιώματα της καθημερινότητάς τους.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Επιδιώκεται οι μαθητές:

- να εξοικειωθούν με τη διαδικασία προφορικής και γραπτής περιγραφής τοπίων και καταστάσεων της καθημερινότητας·
- να γνωρίσουν χαρακτηριστικά της περιγραφής, όπως είναι η τοποθέτηση στον χώρο (παρουσίαση επιμέρους στοιχείων ενός τοπίου) αλλά και η χρονική διαδοχή (γεγονότα που διαδέχονται το ένα το άλλο)·
- να εξοικειωθούν με γραμματικές δομές της γλώσσας και τη μετατροπή των μορφολογικών καταλήξεων ρημάτων·
- να εξασκηθούν στη σειροθέτηση λέξεων σε μια πρόταση και στη χρήση της τελείας.

Γραμματισμοί

Οι μαθητές επιδιώκεται:

- να εξασκηθούν στη χρήση ενός λεξικού (έντυπου και ψηφιακού), να εξοικειωθούν με τον περιληπτικό λόγο των ορισμών και με τις στρατηγικές εντοπισμού λέξεων (αλφαβητική κατάταξη)·
- να συνειδητοποιήσουν τη λειτουργικότητα των πολυτροπικών κειμένων που συναντούν στον άμεσο κοινωνικό τους περίγυρο και να αποκτήσουν αντίστοιχες δεξιότητες δημιουργίας·
- να συνειδητοποιήσουν διαισθητικά τη χρησιμότητα αρχείων κειμενογράφου, παρουσίασης αλλά και εργαλείων ζωγραφικής και να εξοικειωθούν με τις βασικές λειτουργίες τους·
- να γνωρίσουν τη σάρωση έγγραφου και εικόνας·

- να γνωρίσουν τη δημιουργία καινούριου αρχείου.

Διδακτικές πρακτικές

Βασική διδακτική προτεραιότητα κατά την υλοποίηση του σεναρίου ήταν η αξιοποίηση της δυναμικής των ομάδων παράλληλα με την παρακίνηση για ενεργητική συμμετοχή όλων των μελών τους. Η διασφάλισή της επιχειρήθηκε μέσα από την διεξαγωγή δραστηριοτήτων παιγνιώδους μορφής, που προκαλούν και ενισχύουν τη συμμετοχή, αλλά και με την ανάδειξη προηγούμενων σχετικών γνώσεων, εμπειριών και βιωμάτων. Αναγκαία κρίθηκε επίσης η σταδιακή μύηση και μαθητεία σε αποτελεσματικές στρατηγικές χρήσης, τόσο του προσφερόμενου διδακτικού υλικού όσο και των νέων μέσων πρακτικής γραμματισμού. Με τον τρόπο αυτό οι μαθητές της τάξης μπόρεσαν να διευρύνουν τις σχετικές γνώσεις τους για τον κόσμο, εμπλουτίζοντας το λεξιλόγιό τους και κάνοντας παράλληλα τα πρώτα τους βήματα στη γνωριμία τους με το κείμενο της περιγραφής. Ο σεβασμός και η αξιοποίηση των ιδεών των μαθητών ήταν βασική προτεραιότητα, για αυτό και αναζητήθηκαν ευκαιρίες ανάδειξής τους μέσα από τη συχνή προτροπή για παρουσίαση των προτάσεών τους σε κάθε φάση διεξαγωγής του σεναρίου.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Ο τίτλος, η εικόνα αλλά και το κείμενο του σχολικού εγχειριδίου (Βιβλίο μαθητή, 50) αποτέλεσαν αφορμή για τη σύνδεση του θέματος («Βόλτα στο βουνό») με τις εμπειρίες των μαθητών της τάξης αλλά και με τις δραστηριότητες του σεναρίου. Αρχικά οι μαθητές της τάξης κλήθηκαν να αναφερθούν σε σχετικά βιώματά τους και να επιχειρήσουν μια προφορική περιγραφή των αντίστοιχων εμπειριών, δίνοντας πληροφορίες για το χωροχρονικό πλαίσιο αλλά και τα πρόσωπα και τα γεγονότα που εμπλέκονται σε αυτές.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Σχετική αναφορά γίνεται στην περιγραφή του σεναρίου.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Μέσα από τις προτάσεις του συγκεκριμένου σεναρίου επιδιώχτηκε η εξοικείωση των μικρών μαθητών με τις ΤΠΕ, καθώς μέσα από την προσωπική βίωση της χρήσης τους γνώρισαν διάφορες εναλλακτικές μορφές κειμένων αλλά και τη δυνατότητα συνδυασμένης χρήσης διαφόρων σημειωτικών πόρων για την παραγωγή ή την αναδημιουργία πολυτροπικών κειμένων. Στα πλαίσια αυτά η γνωριμία με βασικές εντολές επεξεργασίας εικόνων αλλά και η ενασχόλησή τους με αρχεία κειμενογράφου, προγράμματος παρουσίασης και εξάσκησης συνέβαλε στην εξάσκηση και εμπέδωση της χρήσης τους από τους μικρούς μαθητές.

Κείμενα

Το κείμενο και η εικόνα του σχολικού εγχειριδίου (Β΄ τεύχος, Βιβλίο Μαθητή, σ. 50) Συνοδευτικό υλικό που είχε δημιουργηθεί για τις ανάγκες του σεναρίου.

Λήμματα και εικόνες από το *Εικονογραφημένο Λεξικό* για την Α΄ και τη Β΄ Τάξη σε συμβατική και [ψηφιακή μορφή](#): *καναρίνι* σ. 179, *μύγα* σ. 276, *νυχτερίδα* σ. 289, *ποντίκι* σ. 356, *σαλιγκάρι* σ. 384, *σπουργίτι* σ. 413

Βίντεο

Στιγμιότυπο της παιδικής σειράς [«ΧΑΪΝΤΙ»](#)

Βίντεο που αναπαριστούν το πέρασμα του χρόνου στη διάρκεια της ανάπτυξης ενός [φυτού](#), ενός [δέντρου](#) ή ακόμη και μιας [πεταλούδας](#) (επέκταση σεναρίου).

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

1η & 2η διδακτική ώρα

Ολομέλεια – Ομάδες

Το κείμενο του σχολικού εγχειριδίου χρησιμοποιήθηκε ως έναυσμα για τη γνωριμία των μαθητών της Α΄ Τάξης με τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα ενός περιγραφικού

κειμένου (χρήση ενεστωτικών τύπων, συνδετικών ρημάτων και επιθέτων, Καραντζόλα κ.ά. 2007, 61). Στο σημείο αυτό έγινε μια μικρή τροποποίηση του αρχικού σεναρίου και η εκπαιδευτικός έκανε στην ολομέλεια ερωτήσεις πάνω στο κείμενο και προσπάθησε να δώσει στους μαθητές να κατανοήσουν ότι οι παροντικοί χρόνοι προσδίδουν μεγαλύτερη ζωντάνια σε αυτό. Για τον σκοπό αυτό μετέτρεψε το κείμενο στον αόριστο και το διάβασε πάλι καλώντας τους να εντοπίσουν διαφορές ως προς τη ζωντάνια που αποκτά ένα κείμενο. Κάποιος μαθητής παρατήρησε ότι καταλαβαίνει καλύτερα το πρώτο κείμενο (ενεστώτας) και κάποιος άλλος ότι το νιώθει καλύτερα. Στη συνέχεια συζητήσαμε ότι ένα κείμενο μπορεί να αποδοθεί με πολλούς τρόπους, όπως με λέξεις, με μουσική, με ζωγραφική κτλ. και η εκπαιδευτικός πρότεινε να προσπαθήσουν να αποδώσουν το κείμενο που είχαν διαβάσει με ζωγραφική. Επειδή οι μαθητές είχαν χρησιμοποιήσει και σε προηγούμενες εφαρμογές το λογισμικό Revelation Natural Art, ζήτησαν να εργαστούν σε αυτό. Στόχος μας ήταν η μεταφορά συγκεκριμένων πληροφοριών του κειμένου σε ένα διαφορετικό σημειωτικό σύστημα και στη συνέχεια η προφορική περιγραφή του περιεχομένου της ζωγραφιάς από την πλευρά των παιδιών και η αναφορά σε σχετικές εμπειρίες τους.

Στη συνέχεια οι μαθητές χωρίστηκαν σε ομάδες των 2-3 ατόμων και η εκπαιδευτικός διάβασε για άλλη μια φορά το κείμενο και κάλεσε τους μαθητές να αποδώσουν σε μια ζωγραφιά το ανοιξιάτικο τοπίο. Οι μαθητές με μεγάλη προθυμία αλλά και άνεση χειρίστηκαν το λογισμικό και δεν χρειάστηκαν καμιά βοήθεια στη δημιουργία της ζωγραφιάς τους (βλ. φάκελο «Συνοδευτικό υλικό»), ούτε και στην αποθήκευσή της.

Στη συνέχεια η κάθε ομάδα παρουσίασε τη ζωγραφιά της στην ολομέλεια περιγράφοντάς τη. Με την παρότρυνση της εκπαιδευτικού συμπεριέλαβαν επίθετα στην περιγραφή ώστε ο λόγος να γίνει πιο ζωντανός και η ίδια το συσχέτισε με την προηγούμενη προσέγγιση της ζωντανίας που προσδίδεται σε ένα κείμενο με τη χρήση παροντικών χρόνων. Η κάθε ομάδα αναφέρθηκε επίσης σε προσωπικά βιώματα αναφορικά με βόλτες στο βουνό και δύο μαθήτριες περιέγραψαν το τοπίο στο βουνό όπου έχουν τα εξοχικά τους σπίτια.

3η & 4η διδακτική ώρα

Ολομέλεια – Ομάδες

Κατά το δίωρο αυτό οι μαθητές στην ολομέλεια παρακολούθησαν ένα βίντεο ως το έναυσμα για τη διεξαγωγή της αντίστροφης διαδικασίας, της αξιοποίησης δηλαδή των σχετικών πληροφοριών για τη γραπτή απόδοση ενός περιγραφικού κειμένου. Στο πλαίσιο αυτό παρακολούθησαν το προτεινόμενο στο αρχικό σενάριο βίντεο με τίτλο

ΧΑΪΝΤΙ. Στο [βίντεο](#) παρουσιάζεται η κεντρική ηρωίδα να χαίρεται την πρώτη μέρα της άνοιξης, κάνοντας μια βόλτα στο βουνό με τη συνοδεία ενός φίλου της. Στην πρώτη προβολή του βίντεο διάρκειας 8' σχολιάστηκε η φράση της ηρωίδας «ξέχασε κάτι η Άνοιξη» που διατυπώνεται από αυτή, όταν βρίσκει σε ένα σκιερό μέρος χιόνια που δεν έχουν ακόμη λιώσει. Συζητήσαμε για την αλλαγή των εποχών και τις αλλαγές που επέρχονται στην φύση και στα ζώα και οι μαθητές διαπίστωσαν ότι ακόμη σε μας δεν ήρθε η άνοιξη (την ημέρα πραγματοποίησης του συγκεκριμένου δρώρου είχε πολύ κρύο).

Ακολουθώς, έγινε τροποποίηση του αρχικού σεναρίου και επειδή η ηρωίδα του βίντεο απολαμβάνει εν γένει το ανοιξιάτικο τοπίο χωρίς να περιγράφει τις εικόνες του, στοιχείο που σχετίζεται με το μέσο προβολής τους (χρήση κινούμενων εικόνων που ακολουθεί τη δομή της διήγησης μιας ιστορίας) οι μαθητές της τάξης κλήθηκαν να σχολιάσουν προφορικά –με σεβασμό πάντα στις αντιληπτικές τους δυνατότητες και τις προσλαμβάνουσές τους– τις εικόνες που υπήρχαν στο προτεινόμενο αρχείο παρουσίασης (Eikones_Xainti). Αφού έγινε η προφορική περιγραφή, η εκπαιδευτικός ζήτησε από τις ομάδες να γράψουν στα τετράδιά τους τι έλεγε η Χάιντι στο βίντεο που παρακολούθησαν και όχι στις διαφάνειες που προτεινόταν στο αρχικό σενάριο γιατί στόχος ήταν η απόδοση σε γραπτό κείμενο του προφορικού λόγου του βίντεο και κρίθηκε ότι ο αργός ρυθμός πληκτρολόγησης που είχαν οι συγκεκριμένοι μαθητές θα δυσκόλευε την απόδοση του νοήματος (βλ. φάκελο «Συνοδευτικό υλικό»). Στη συνέχεια οι ομάδες κλήθηκαν να αποδώσουν με ζωγραφική αυτά που είχαν γράψει

στο τετράδιό τους. Έτσι κλήθηκαν να ζωγραφίσουν σε λευκό χαρτί το περιεχόμενο του κειμένου τους. Με τον τρόπο αυτό οι μαθητές της τάξης αντιμετώπιστηκαν ως οι δημιουργοί ενός πολυτροπικού κειμένου –παρόμοιου με του σχολικού βιβλίου– στο οποίο οι ίδιοι παρουσίασαν τι είδε η Χάιντι στο βουνό με κείμενο και ζωγραφική. Στη συνέχεια σαρώσαμε τα κείμενα και τις εικόνες των ομάδων και δημιουργήσαμε με αυτές καινούρια αρχεία (βλ. φάκελο «Συνοδευτικό υλικό»).

5η & 6η διδακτική ώρα

Ομάδες

Σε συνέχεια της ενασχόλησης των μαθητών με τη Χάιντι και την επαφή τους με στοιχεία της φύσης, οι μαθητές κλήθηκαν να γνωρίσουν και άλλα ζώα που ενδεχομένως μπορούν να συναντήσουν σε μια βόλτα στο βουνό ή ακόμη και σε ένα χωριό. Κατά τη δραστηριότητα αυτή έγινε όπως προτεινόταν στο αρχικό σενάριο αξιοποίηση του *Εικονογραφημένου Λεξικού* τους. Συγκεκριμένα, η τάξη χωρίστηκε σε 6 ομάδες των 3-4 ατόμων και η κάθε ομάδα ασχολήθηκε με ξεχωριστή διαφάνεια. Σε αυτές οι μικροί μαθητές κλήθηκαν να συμπληρώσουν το όνομα ενός ζώου/πουλιού ή εντόμου (σπουργίτι, μύγα, καναρίνι, νυχτερίδα, σαλιγκάρι, ποντίκι) που θα μπορούσε να έχει δει η Χάιντι στο αγρόκτημα του παππού της ή σε μια βόλτα της στο ορεινό χωριό. Τα ζώα αυτά ήταν γνωστά και στους μικρούς μαθητές για αυτό και δεν υπάρχει ιδιαίτερη δυσκολία στον εντοπισμό τους. Το στοιχείο που έδωσε στη δραστηριότητα επιπλέον παιγνιώδη χαρακτηριστικά είναι η χρήση του *Εικονογραφημένου Λεξικού* σε [ψηφιακή](#) μορφή για τον εντοπισμό του συγκεκριμένου ζώου και την αντιγραφή της εικόνας του. Στο κείμενο που είχε δημιουργηθεί για την υποβοήθηση της αναζήτησης δόθηκε στη διάθεση των μαθητών ο αντίστοιχος ορισμός που υπάρχει για το αντίστοιχο λήμμα στο *Εικονογραφημένο Λεξικό*.

Με τον τρόπο αυτό οι μικροί μαθητές της τάξης κλήθηκαν να επεξεργαστούν τις πληροφορίες που τους δίνονταν, για να κάνουν υποθέσεις σε σχέση με τη συμπλήρωση της λέξης που αναλογεί στην ομάδα τους αλλά και να εντοπίσουν τις ίδιες φράσεις στο αντίστοιχο λήμμα του *Εικονογραφημένου Λεξικού* επαληθεύοντας τις επιλογές τους.

Οι ομάδες ανταποκρίθηκαν ικανοποιητικά στην εξεύρεση της λέξης που η διαφάνεια αναζητούσε, αλλά συνάντησαν δυσκολίες στην εξεύρεση της λέξης στο λεξικό και στην αντιγραφή και επικόλληση της εικόνας. Για τους λόγους αυτούς, η δραστηριότητα τροποποιήθηκε και πήρε τη μορφή παιχνιδιού. Συγκεκριμένα, η κάθε ομάδα διάβαζε τι ζητούσε η διαφάνεια ανέτρεχε στο υλικό επαλήθευσης που είχε δημιουργηθεί από τη συντάκτρια του σεναρίου επιβεβαίωνε αν είχε βρει τη σωστή απάντηση και αντέγραφε από τη διαφάνεια επαλήθευσης την εικόνα στη δική της διαφάνεια.

Ο τρόπος με τον οποίο έγινε η δραστηριότητα ενθουσίασε τους μαθητές και μετά το πέρας των ομαδικών εργασιών πραγματοποιήθηκε στο σύνολό της από την ολομέλεια. Κάποιος μαθητής διάβαζε τη διαφάνεια και οι υπόλοιποι μάντευαν την απάντηση. Στη συνέχεια προς επιβεβαίωση ανατρέχαμε στο ψηφιακό λεξικό. Το «ξεφύλλισμα» του *Λεξικού* συνέβαλε στη διαπίστωση της αλφαβητικής καταγραφής, γραμματικό στόχο της Α΄ Δημοτικού, ενώ η παρακίνηση της αντιγραφής και επικόλλησης της εικόνας που εντόπισαν συνέβαλε στη δημιουργία ενός πολυτροπικού κειμένου.

Στη συνέχεια οι ομάδες, προς εμπέδωση των όσων είχαν επεξεργαστεί, ασχολήθηκαν για εξάσκηση στη συμπλήρωση ενός ψηφιακού σταυρόλεξο (που έχει δημιουργηθεί με τη χρήση του λογισμικού hotpotatoes). Στο συγκεκριμένο σταυρόλεξο οι μαθητές της τάξης κλήθηκαν να αξιοποιήσουν τις γνώσεις τους και τις πληροφορίες από τα λήμματα του *Λεξικού* για την κεφαλαιογράμματη συμπλήρωση των κενών. Η δραστηριότητα ενθουσίασε τους μικρούς μαθητές και ανταποκρίθηκαν σε αυτή με μεγάλη άνεση, παρόλο που πρώτη φορά εργάζονταν στο συγκεκριμένο λογισμικό. Η εκπαιδευτικός έδειξε αρχικά στην ολομέλεια το βασικό μενού του λογισμικού και στη συνέχεια οι ομάδες συμπλήρωσαν μόνες τους το σταυρόλεξο στο σύνολό του. Τους συνεπήρε τόσο η παιγνιώδης μορφή του, που σταμάτησαν να ασχολούνται μόνο όταν απέσπασαν την υπόσχεση ότι η εκπαιδευτικός θα δημιουργήσει και νέο σταυρόλεξο στο μέλλον.

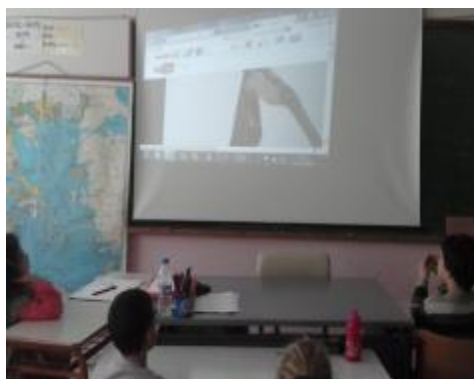
13η & 14η διδακτική ώρα

Ολομέλεια

Κατά την ώρα αυτή και καθώς η τάξη το συγκριμένο χρονικό διάστημα που έλαβε χώρα η εφαρμογή επεξεργαζόταν τη ενότητα του χρόνου στο μάθημα των Μαθηματικών και την ενότητα που αφορά τις ανάγκες του ανθρώπου στο μάθημα της Μελέτης Περιβάλλοντος, αξιοποιήθηκαν τα βίντεο που προτεινόταν στο αρχικό σενάριο στην επέκταση του σεναρίου προς ενίσχυση των γνώσεων που περιέχονταν στις παραπάνω ενότητες. Έτσι οι μαθητές παρακολούθησαν την ανάπτυξης ενός

φυτού, ενός δέντρου και μιας πεταλούδας και συζήτησαν για τα στάδια ανάπτυξής τους. Στη συνέχεια πραγματοποίησαν τις δραστηριότητες που προτεινόταν στα αντίστοιχα σχολικά εγχειρίδια των *Μαθηματικών* και της *Μελέτης Περιβάλλοντος*, τα οποία περιείχαν ανάλογες δραστηριότητες.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/-Α ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Οι προτάσεις του σεναρίου δε συνοδεύονται από Φύλλα δραστηριοτήτων. Η εκπαιδευτικός έδινε σταδιακά τις οδηγίες στους μαθητές και συνεπικουρούσε όπου ήταν απαραίτητο στην εκτέλεση των δραστηριοτήτων.

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΛΟΧΕΣ

Η επέκταση του σεναρίου θα μπορούσε να συμπεριλάβει την περαιτέρω αξιοποίηση του βίντεο της παιδικής εκπομπής και την αναζήτηση πληροφοριών για τη δημιουργία κειμένων που αφορούν τη ζωή των ζώων που συναντώνται σε αυτό (αποδημητικά πουλιά, άγριοι λαγοί, αετοί, μέλισσες).¹

¹ Στο σχολικό εγχειρίδιο η «Βόλτα στο βουνό» και η συνάντηση με ένα κοτσύφι αποτελεί τον οδηγό για τη διαμόρφωση του περιεχομένου των επόμενων κεφαλαίων της ίδιας ενότητας στο Βιβλίο του Μαθητή (παρουσίαση πληροφοριών για τη ζωή του κότσυφα από μια εγκυκλοπαίδεια, καταγραφή της εμπειρίας συνάντησης με ένα κοτσύφι από τη Μαρίνα, ιστορία του κότσυφα από τη λαϊκή μας παράδοση).

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Το συγκεκριμένο σενάριο ήταν προσαρμοσμένο στις δυνατότητες των μαθητών της ηλικίας στην οποία απευθυνόταν. Οι δραστηριότητες δεν δυσκόλεψαν ιδιαίτερα τους μαθητές και ήταν έτσι διαμορφωμένες που επέτρεπαν στην εκπαιδευτικό που το εφάρμοσε να επιλέξει εκείνες που ανταποκρίνονταν στο προφίλ της τάξης της. Μικρές δυσκολίες συνάντησαν οι μαθητές κατά την αναζήτηση της εικόνας από το *Εικονογραφημένο Λεξικό* και της αντιγραφής της στη διαφάνεια παρουσίασης. Υλοποιήθηκαν κάποιες από τα δραστηριότητες που προτεινόταν στις άλλες εκδοχές καθώς «έδεσαν» πολύ ωραία με άλλα διδακτικά αντικείμενα και έδωσαν μια διαθεματική προσέγγιση στο σενάριο.

Σημείωση: Συμβατικά, για λόγους οικονομίας κειμένου (αλλά καταχρηστικά από άποψη γλωσσικής ισότητας των φύλων), χρησιμοποιούμε μόνο το αρσενικό γένος των ουσιαστικών.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Vygotsky, L. 1998. *Σκέψη και Γλώσσα*. Αθήνα: Γνώση.
- Γιαννακοπούλου, Α. & Μ. Παπαδοπούλου. 2004. Η εικόνα του γραπτού μηνύματος σε κείμενα που διαβάζουν τα παιδιά: παραδείγματα από βιβλία, εφημερίδες, κόμικς και περιβάλλοντα γραπτού λόγου. Στο *Γλώσσα και γραμματισμός στη νέα χιλιετία*, επιμ. Π. Παπούλια-Τζελέπη & Ε. Τάφα, , 81-96. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Καραντζόλα, Ε., Κ. Κύρδη, Τ. Σπανέλλη & Θ. Τσιαγκάνη. 2007. *Γλώσσα Α΄ Δημοτικού: Γράμματα Λέξεις Ιστορίες*. Αθήνα: ΟΕΔΒ-Ελληνικά Γράμματα (Βιβλίο για τον δάσκαλο).

Καψάλης, Α. & Χ. Λεμονίδης. 1999. Σύγχρονες τάσεις της διδακτικής των μαθηματικών. *ΜΑΚΕΔΟΝΟΝ*, Περιοδική επιστημονική έκδοση της Παιδαγωγικής Σχολής Φλώρινας του Α.Π.Θ. 6, 95-115.

Ματσαγουράς, Η. 2007. *Η πρόκληση του Σχολικού Εγγραμματος: Το πρόβλημα, η Σπουδαιότητα, η Αντιμετώπιση. Πρακτικά Συνεδρίου Σχολής Επιστημών Αγωγής: Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση και οι προκλήσεις της εποχής μας* (Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, 17-20 Μαΐου 2007), 29-40.

Διαθέσιμο και στο [διαδίκτυο](#) [5-5-2013].

Μητσικοπούλου, Β. 2006. *Λόγος – Κείμενο, Γένη και Είδη Λόγου (Περιγραφή)*, Διαθέσιμο και στο [διαδίκτυο](#) [5-5-2013].

Μπονίδης, Κ. 1995. Η κατανόηση εννοιών και φράσεων χρόνου από παιδιά ηλικίας 8-11 ετών. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση* 22, 173-213.

Πλακίτση, Κ., Ε. Σπυράτου & Β. Μανώλη. 2007. *Θεμελιώδεις έννοιες μέσα από τα σχέδια εργασίας στο σχολικό εγχειρίδιο της «Μελέτης Περιβάλλοντος» για την Α΄ Δημοτικού, Πρακτικά Συνεδρίου Σχολής Επιστημών Αγωγής: Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση και οι προκλήσεις της εποχής μας* (Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, 17-20 Μαΐου 2007), 730-739.

Διαθέσιμο και στο [διαδίκτυο](#) [6-12-2013].

Χατζησαββίδης, Σ. & Μ. Αλεξίου. 2012. *Μεθοδολογία και διαδικασίες ανάπτυξης εκπαιδευτικών σεναρίων στα Γλωσσικά μαθήματα. Μελέτη για τον σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την εφαρμογή σεναρίων και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων για τη διδασκαλία της γλώσσας και λογοτεχνίας στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση: στο πλαίσιο του τυπικού γραμματισμού, για διαθεματικές διδακτικές πρακτικές, για ημιτυπικές και άτυπες σχολικές πρακτικές, με διαδραστικούς πίνακες και φορητούς υπολογιστές.* Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Παρατίθενται φάκελος συνοδευτικού υλικού με τις ανοιξιάτικες ζωγραφιές των ομάδων και τα πολυτροπικά κείμενα (τα σαρωμένα αρχεία με τα κείμενα και τις ζωγραφιές) που αυτές δημιούργησαν.